

تحولات تاریخی و باستان شناختی صنایع دستی و سنتی زاگرس نشینان

مؤلفان :

دکتر حبیب اله محمودیان

زادگان

نشر زاگرس

llamzagro@gmail.com

ایلام: ۲۴ متری اشرفی اصفهانی، کوچه سوم، کدپستی: ۶۹۳۱۸۵۸۳۱۵

۱۴۰۰ خورشیدی

سرشناسه: محمودیان، حبیب‌اله، ۱۳۲۹

عنوان و نام پدید آور: تحولات تاریخی و باستان شناختی صنایع دستی و سنتی زاگرس نشینان/ مؤلف: دکتر حبیب‌اله محمودیان؛ ویراستار علی محمدنیاکان.

مشخصات نشر: ایلام، انتشارات زاگرو، ۱۴۰۰

مشخصات ظاهری: ۲۵۱ ص، مصور(رنگی)، جدول.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۸۰۷۷-۹-۸

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یاد داشت: کتابنامه. ص. ۲۴۷-۲۵۱.

موضوع: صنایع دستی -- ایران -- زاگرس، منطقه -- تاریخ

Handicraft -- Iran -- Zagros Region -- History موضوع:

موضوع: صنایع دستی -- ایران -- تاریخ: Handicraft -- Iran -- History

موضوع: باستان‌شناسی -- ایران -- زاگرس، منطقه

Archaeology -- Iran -- Zagros Region موضوع:

موضوع: زاگرس، منطقه -- تاریخ: Zagros Region (Iran) -- History

موضوع: زاگرس، منطقه -- آثار تاریخی: Zagros Region (Iran) -- Antiquities

رده بندی کنگره: ۲۲۰۰۸

رده بندی دیویی: ۷۴۵/۵۰۹۵۵۴۵۲۴

شماره کتاب شناسی ملی: ۸۴۹۶۸۱۷

اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

ناشر: زاگرو، ایلام، ۲۴ متری اشرفی اصفهانی، کوچه سوم.

تحولات تاریخی و باستان شناختی صنایع دستی و سنتی زاگرس نشینان؛

مؤلف: دکتر حبیب‌اله محمودیان

بها: ۱۲۵ هزار تومان

طرح جلد: معصومه صفایی نیا

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱۱	پیش گفتار
۱۵	فصل اول
۱۵	موقعیت جغرافیایی منطقه
۱۶	موقعیت جغرافیایی منطقه
۲۵	فصل دوم
۲۵	پیشینه‌ی مطالعات تاریخی و باستان‌شناختی منطقه
۲۶	پیشینه‌ی تاریخی
۲۹	ساکنان زاگرس در هزاره‌ی سوم ق. م
۳۳	غرب زاگرس در دوره تاریخی
۳۴	دوران اسلامی
۳۷	فصل سوم
۳۷	کلیاتی پیرامون صنایع دستی و سنتی
۳۸	تعاریف
۴۰	تعریف هنرهای دستی
۴۴	واحد‌های صنایع دستی
۴۴	شورای صنایع دستی ایران
۴۶	اثرات مثبت هنرهای دستی
۴۸	صنایع دستی شهری و روستایی
۴۹	خصوصیات صنایع دستی ایران
۵۰	ویژگی‌های صنایع دستی
۵۳	طبقه‌بندی تولیدات صنایع دستی
۵۹	فصل چهارم

۵۹	تاریخ تحولات صنایع دستی وستی در ایران
۶۱	پیشینه صنایع دستی در ایران
۶۳	صنایع دستی و توسعه گردشگری
۶۳	صنایع دستی واصلات های فرهنگی
۶۴	ابعاد اقتصادی صنایع دستی
۶۵	نقش صنایع دستی در توسعه منطقه مورد مطالعه
۶۶	صنایع دستی ایران در دوره های مختلف
۷۳	فصل پنجم
۷۳	صنعت بهره گیری از سنگ در جوامع انسانی
۷۵	دوران بهره گیری از سنگ در جوامع انسانی
۷۶	سازه های سنگی
۸۲	هنر تثبیت کردن قطعات سنگ
۸۳	ابزار های تولیدی در موزه ی سنگ هکتابه
۸۴	اشیاء ی سنگی تمدن جیرفت
۸۹	فصل ششم
۸۹	صنایع فلزی ، بهره گیری از اشیاء و ابزار فلزی
۹۰	اشیاء فلزی ، مهمترین صنعت دستی وستی
۹۲	دوران بهره گیری از فلز
۹۲	عصر استفاده از فلز مفرغ
۹۳	طبقه بندی اشیاء فلزی از لحاظ کاربرد
۱۰۲	عصر آهن
۱۰۴	سکه و سکه شناسی
۱۰۸	گنجینه های کشف شده
۱۱۲	مهره و اشیاء تزئینی
۱۱۲	ابزار فلزی کشاورزی

۱۱۷.....	فصل ششم.....
۱۱۷.....	عنصر خاک و تحولات صنایع دستی و سنتی مرتبط.....
۱۱۸.....	سفال و سفالگری.....
۱۲۱.....	سفالگری دوران معاصر.....
۱۲۳.....	هنر آجر کاری.....
۱۲۵.....	تاریخچه بهره گیری از آجر.....
۱۳۳.....	فصل هفتم.....
۱۳۳.....	صنایع کاشی و سرامیک.....
۱۳۴.....	هنر کاشی کاری.....
۱۳۵.....	کاشی کاری در قرون اولیه ی اسلامی.....
۱۳۶.....	کاشی کاری دوره ی سلجوقیان.....
۱۳۷.....	کاشی دوره ی ایلخانی.....
۱۳۸.....	کاشی های معرق موزائیکی تک رنگ.....
۱۳۹.....	کاشی هفت رنگ.....
۱۴۲.....	تکیه معاون الملک.....
۱۴۳.....	مسجد جامع بروجرد.....
۱۴۵.....	فصل هشتم.....
۱۴۵.....	عناصر مختلف طبیعی ، هنر صنایع دستی و سنتی.....
۱۴۶.....	گچ و معماری.....
۱۴۶.....	هنر گچبری و تزیینات گچی.....
۱۴۷.....	کاربرد گچ در آثار دوره اسلامی.....
۱۴۹.....	اشیاء و ابزار چوبی.....
۱۵۰.....	تزیینات چوبی و منبت کاری.....
۱۵۱.....	هنر معرق روی چوب.....
۱۵۳.....	هنر خاتم سازی.....

پیش گفتار

بررسی و مطالعه تاریخ اجتماعی نشان می دهد انسان در طول زندگی و حیات خود همواره کوشیده محیط پیرامونی خود را بشناسد و این شناسایی با تفکر و اندیشه همراه بوده است. از سویی ، تلاش برای بهره گیری از مواهب خدادادی در طبیعت، او را به تحرک و جا به جایی و شناسایی امکانات مورد نیازش ترغیب نموده است. نیاز به غذا برای استمرار حیات، نیاز به پناهگاه و سرپناه برای غلبه بر پدیده ها و عوامل مختلف خطر آفرین، نیاز به ابزار و وسایل برای استفاده در صحنه های زندگی از قدرت ابتکار و خلاقیت خود استفاده نموده است. از این رو، بشر در طول حیات خود توانسته است موانع و محدودیت های دستیابی به امکانات مورد نیاز خود را از سر راه بردارد. بنابراین جوامع انسانی با تدبیر و درایت خود توانسته اند تحول آفرین باشند. در دنیای امروز یکی از منابع مهم توسعه در کشورهای جهان توجه به رونق صنایع و گسترش همه جانبه ی آن می باشد؛ چنان که بسیاری از کشورهای جهان در سیاست های کلان خود بخش صنعت را پایه و اساس اقتصاد خود قرار داده اند. در کشور ما با وجود استعدادهای بالقوه برای توسعه ی صنایع مختلف، اقدامات اساسی مکی بر یافته های علمی صورت نگرفته و از ظرفیت های بسیار بالا و توانمندی های ساکنانش در حد قابل قبول بهره گیری نشده است. از این رو، سیر تحولات در این عرصه محدود و پراکنده و در بسیاری موارد بر اساس نیازهای روزمره و تنوع زیستی و معیشتی مردم و تحت تأثیر شرایط اقلیمی مناطق مختلف شکل گرفته است.

محدوده جغرافیایی زاگرس به عنوان بخشی از هلال سبز (هلال حاصلخیز) گستره وسیعی از جغرافیای غرب آسیا را تشکیل داده است. این محدوده مهم جغرافیایی شرایط مناسب را از جهات مختلف برای سکونت و استقرار جمعیت در دوران مختلف شکل گیری

جوامع اولیه دارا بوده است. این موقعیت موجب شده تا گنجینه‌های باارزشی از تاریخ گذشته در قالب تمدن‌های باستانی در پهنه وسیع و متنوع آن شکل گیرد. در این مجموعه تلاش شده ضمن بررسی مقدماتی مطالعات محیطی و جغرافیایی منطقه، ویژگی‌های جغرافیای تاریخی، موقعیت صنایع دستی و سنتی زاگرس نشینان در دوران سکونت و استقرار که بخشی از امکانات زندگی آنان محسوب شده را مورد بررسی و مطالعه قرار دهد. در بخش غربی زاگرس استان‌های ایلام، کرمانشاه و لرستان و... واقع شده که از منظر شرایط زندگی ایلی و عشایری و یافت زندگی اجتماعی دارای مشترکاتی بوده و تعاملات روزمره زندگی آنان به هم گره خورده است. هرچند سایر مناطق همجوار چون خوزستان، کهگیلویه و بویر احمد، فارس، چهارمحال بختیاری و کردستان دارای چنین شرایطی هستند. از این رو، در زمینه تنوع فراورده‌های صنایع دستی و سنتی به دلیل موقعیت جغرافیایی و اقلیمی، مشترکات فرهنگی و... همخوانی وجود دارد. بررسی‌های تاریخی نشان می‌دهد ارتباطات بین اقوام، ملوایف و ایلات ساکن در این منطقه موجب تبادل تجربیات در این بخش از نیازمندی‌های زندگی و پیشرفت تولیدات صنایع دستی و سنتی شده است.

با وجود تألیف و تدوین کتاب‌ها، مقالات، گزارش‌ها و ارائه‌ی مطالب در سایت‌های مختلف و نیز تحقیقات محققان و پژوهشگران در این زمینه، مطالعه جامع‌ی که معرف صنایع دستی و سنتی زاگرس نشینان باشد تألیف و تدوین نشده است. بنابراین، تحولات تاریخی و باستان‌شناختی صنایع دستی و سنتی زاگرس نشینان می‌تواند این خلاء را تا حدودی مرتفع ساخته و به عنوان شناسنامه‌ی بخشی از تاریخ تحولات منطقه در عرصه صنایع دستی و سنتی که ریشه در تاریخ زندگی مردمان ساکن در این محدوده جغرافیایی دارد قلمداد گردد. هرچند بسیاری از توانمندی‌ها در این عرصه به دلیل محدودیت‌های زمانی و... در قالب این نوشتار ذکر نشده است. امید است این اقدام، مدخلی برای انجام تحقیقات گسترده پژوهشگران و اهل قلم در این عرصه باشد. صنایع دستی و سنتی

دردوران مختلف زندگی انسان شکل گرفته است، بنابراین، بخش‌هایی از کتاب به تحولات تاریخی صنایع دستی و سنتی ساکنان این منطقه اختصاص یافته است. لذا بررسی و مطالعه یافته‌های حاصل از کاوش‌های باستان‌شناسی مورد توجه بوده است. مطمئناً هیچ‌کس نمی‌تواند ادعا کند بدون مساعدت، همکاری و هم‌فکری دیگران در این عرصه موفقیت مطلوب کسب نماید. بنابراین، باید اعتراف کنیم همکاری، هم‌فکری و کوشش بسیاری از اساتید و فرهیختگان، عامل به ثمر رسیدن این مجموعه شده است. همکاری و همراهی کارشناسان صنایع دستی، صبر و بردباری طاقت‌فرسای همسر و فرزندانم که فرصت و زمان اختصاصی در کنار و همراه آنان بودن را به کار و تلاش شکل دادن به این نوشتار و بسیاری از عزیزان دیگر در تدوین این کتاب موثر بوده است. بنابراین؛ از صمیم قلب سپاس‌گزار این عزیزان هستم. ضمن سپاس به ذات اقدس احدیت، این کتاب را به مردم شریف، با فرهنگ و اصیل زاگرس نشین و همه‌ی علاقه‌مندان به تاریخ، تمدن و فرهنگ این سرزمین بزرگ تقدیم می‌نمایم.

دکتر حبیب‌اله محمودیان

ایلام: ۱۴۰۰ خورشیدی